

DWA PIĘTRA TAJEMNIC

! Anna
Modzelewska

Podziemia Pałacu Kazimierzowskiego to jedno z najstarszych piwnic w Warszawie. – Stanowią cenny i unikalny element architektoniczny dawnego miasta – mówi prof. Elżbieta Wichrowska z Wydziału Polonistyki UW, która od kilku lat prowadzi ze studentami badania nad dziejami pałacu w okresie Szkoły Rycerskiej. W ramach konkursu architektonicznego zostały przygotowane propozycje rewitalizacji podziemi.

Dotychczasowe opracowania wskazywały, że Villa Regia, dawna rezydencja królewska, nazwana od imienia króla Jana Kazimierza Pałacem Kazimierzowskim, została wzniesiona w latach 30. XVII wieku. Od tego czasu pałac był wielokrotnie przebudowywany. Podczas II wojny światowej uległ w znacznym stopniu zniszczeniu. Rekonstrukcji dokonano w latach 1945-1954 pod kierunkiem Piotra Biegańskiego. Oryginalne mury piwnic są jednak zachowane.

Udało się potwierdzić, że mamy do czynienia z oryginalnymi murami i konstrukcyjnie wszystko wskazuje, że Pałac Kazimierzowski jest starszy niż do tej pory myśleliśmy, czyli pierwotna jego część i konstrukcja pochodzi raczej z lat 20. XVII wieku

DR HAB. HUBERT KOWALSKI

Badaniem pałacowych piwnic od niemal dziesięciu lat zajmuje się dr hab. Hubert Kowalski. Analizy cegieł w podziemiach wykazały, że pałac najprawdopodobniej powstał wcześniej niż do tej pory sądzono.

– Udało się potwierdzić, że mamy do czynienia z oryginalnymi murami i konstrukcyjnie wszystko wskazuje, że Pałac Kazimierzowski jest starszy niż do tej pory myśleliśmy. Pierwotna jego część i konstrukcja pochodzi raczej z lat 20. XVII wieku – mówi dr hab. Hubert Kowalski.

Na temat Pałacu Kazimierzowskiego powstało wiele publikacji, jednak podziemia wymagają wciąż zbadania i opracowania naukowego. Nie wiadomo, jakie było ich pierwotne przeznaczenie. W pałacu mieści się obecnie siedziba władz rektorskich,

natomiast piwnice w ostatnich latach najczęściej służyły jako magazyny i pomieszczenia gospodarcze.

POD WIEŻAMI

Wejście do piwnic znajduje się pod schodami w północnej i południowej klatce schodowej pałacu. Po otwarciu drzwi możemy zejść dwa piętra w dół, oglądając po drodze dobrze zachowane czerwone cegły. Południowa część piwnic (od strony ul. Oboźnej) jest znacznie głębsza i lepiej zachowana niż północna (od strony kościoła Wizytek). Z planów pałacu wynika, że w przeszłości piwnice były najprawdopodobniej połączone, a ich obszar znacznie większy niż widać dziś. Część podziemi została zasypana gruzem w czasie odbudowy pałacu po II wojnie lub została wyłączona wcześniej z obiegu z innego powodu.

– Nie mamy dokładnych planów podziemi, stanowią one dla nas sporą zagadkę – podkreśla prof. Wichrowska, która w ramach powołanego Centrum Badań nad Kulturą Warszawy i we współpracy z dr. hab. Kowalskim, optuje od kilku lat na rzecz podjęcia prac renowacyjno-adaptacyjnych. Inicjowanie takich prac wpisane jest w plan działalności nowo powstałego Centrum Badań nad Kulturą Warszawy.

W południowych piwnicach mamy do czynienia z pozostałościami wieży z okresu wazowskiego. Klatką schodową możemy wejść do wieży pałacowej, która jest zachowana na poziomie –1 i –2, natomiast na parterze już nie. Taka sama wieża była symetrycznie od strony skrzydła północnego. Natomiast dziś nie ma do niej dostępu. Dopiero kolejne badania architektoniczne i ekspertyzy mogą przyczynić się do odkrycia dodatkowych pomieszczeń. Te działania są niezbędne, by rozpocząć prace nad planem rewitalizacji podziemi.

– Na terenie uniwersyteckiego kampusu mamy pałac z XVII wieku, prawdziwą rezydencję królewską. Konieczne jest kompleksowe zbadanie piwnic po to, aby móc udostępnić je w przyszłości zwiedzającym. Z przyczyn oczywistych piwnic nie uda się dostosować w pełni do potrzeb wykładowych czy też biurowych – mówi dr hab. Hubert Kowalski.

WIZJA STUDENTÓW

Pod patronatem prof. Alojzego Z. Nowaka, rektora Uniwersytetu Warszawskiego i prof. Arkadiusza Mężyka, rektora Politechniki Śląskiej odbył się konkurs architektoniczny, którego jedną z części było przedstawienie projektu zagospodarowania piwnic Pałacu Kazimierzowskiego. Propozycje rewitalizacji piwnic opracowali studenci Wydziału Architektury PŚ. Projektu uwzględniali konserwację, modernizację i rewitalizację zarówno piwnic, jak i terenu dookoła.

W ramach konkursu wpłynęło 15 prac. Jury zdecydowało o przyznaniu dwóch pierwszych nagród dla zespołów w składzie: Dominika Ludvikova i Emilia Jaromir oraz Karolina Wawrzonowska i Justyna Owczar. Nagrodzone projekty zostaną opublikowane w piśmie „Architektura-Murator”.

– Propozycje przedstawione przez studentów są niezwykle ciekawe. Mamy nadzieję na ich wdrożenie w przyszłości, bo taki jest, między innymi, cel tego konkursu. Pojawiały się też propozycje zagospodarowania wschodniego wejścia do Pałacu Kazimierzowskiego, stworzenia zejścia po pochylni przez skarpe do drugiej części kampusu, powstania centrum muzealnego i wypoczynkowego – mówi prof. Ewa Krogulec, prorektor UW ds. rozwoju.

Prace mają charakter teoretyczny, pokazują potencjał piwnic i pobliskiego terenu. Po badaniach architektonicznych i ekspertyzach, które rozpoczną się w najbliższych miesiącach, możliwe będzie podjęcie dalszych działań zmierzających do rewitalizacji obiektu.

Komisja konkursu *Piwnice Pałacu Kazimierzowskiego: konserwacja, modernizacja, rewitalizacja:*

- prof. Ewa Krogulec, prorektor UW ds. rozwoju
- prof. Elżbieta Wichrowska, Wydział Polonistyki UW
- inż. arch. Ewa P. Porębska, redaktor naczelna miesięcznika „Architektura-Murator”
- prof. Jakub Lewicki, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków
- dr hab. Hubert Kowalski, dyrektor Muzeum UW
- dr inż. arch. Hubert Trammer, architekt
- Michał Krasucki, Stołeczny Konserwator Zabytków
- Łukasz Pawłowski, Zastępca Dyrektora Gabinetu Prezydenta, Urząd m.st. Warszawy
- Jerzy Majewski, dziennikarz i varsavianista